

Hyvät Luton miesten perinnetyön vaalijat ja arvoiset läsnäolijat

Tapahtumat, edeltävät polvet, heidän työnsä ja tämän työn arvostus elävät meissä ja teoissamme. Tänään kiinnitämme laatan ohella itsemme uudestaan Erillisen osasto Petsamon ja sen sukupolven askareisiin, sattumuksiin ja sotapolkuun. Heidän työnsä on toimintamme perusta ja jatkuvan kiittollisuutemme kohde. Näillä toimin teemme myös osaltamme hiljaista historiatyötä seuraaville sukupolville ja rajamiehille sekä näiden hiljaa huokaavien avarien kairojen sotilaille.

Erillinen osasto Petsamo perustettiin Ivalossa. Komentajana tällä joukolla oli myöhempi kenraali Pennanen. Tästä joukosta puhutaan myös Luton miehinä sen jatkosodan aikaisen toimintasuunnan mukaan. Joukko taisteli itsenäisesti Petsamon ja Luton suunnissa partioiden, viivytäten, hyökäten ja puolustaen. Näille taisteluille oli aina luonteenomaista itsenäisyys ja erämaasodan ankara laki. Sotapolkuun kuului myös vetäytyminen Lutolta, siirto etelään, yllättäväkin jääminen Kemiin, osallistuminen Kemin katkeriin kaupunkitaisteluihin ja osallistuminen Lapin sotaan entistä aseveljeä vastaan. Vertaansa vailla oleva retki.

Sotilaan näkökulmasta Luton miehet olivat hämmästyttävä joukko, joka kelpaa tänäkin päivänä esimerkiksi rajajoukoille. Komentajansa johdolla toiminnan ohjenuoria olivat jatkuva valppaus, yllätyksellisyys, olosuhteiden hyväksikäyttö, häikäilemättömyys, pyrkimys tappioiden välttämiseen, kova fyysinen kunto, erinomainen yhteishenki ja järkähtämätön luottamus Lapin ankarien olosuhteiden tarjoamaan etulyöntiin. Kertaakaan tämä väistymätön joukko ei pettänyt ja sillä oli vankkumaton usko omiin kykyihinsä. Tavallisista, eri puolilta Suomea kootuista nuorukaisista muovautui hyvässä johdossa lyömätön joukko.

Vihdoin 3.11.1944 on monen Luton miehen mielessä täytynyt liikahtaa kaikesta vaivasta huolimatta koko miehen iän muistettavalla tavalla. Saatiin kotiuttamiskäsky. Kotiin – sota on ohi. Kotiin! Kentien rinnassa on tuntunut haikeutta tuttujen aseveljien erkaantuessa rauhan askareisiin. Monella on voinut olla myös kätkeytyjä haavoja kaatuneista tovereista ja sodassa koetuista järkytyksistä. Siitä huolimatta päällimmäisestä on mielessä ollut kotiin – vihdoinkin kotiin!

Hyvät läsnäolijat

Kiitän teitä tämän muistolaatan paikalleen saamisen eteen tehdystä työstä. Mennyt polvi ja sen muistot elävät meissä ja teoissamme. Luton miesten sotatien eräs virstanpylväs on ikuistettu nyt kiinnitettyyn kilpeen ja voimme osaltamme todeta mielissämme – kotiin, tehtävä on suoritettu, kotiin.

Lapin rajavartioston komentaja, eversti Mikko Lehmus